

AAN
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
27 mei 2004

Ons kenmerk
MLB/FTZ/2004/25.492

Onderwerp
Bezuinigingen mediabegroting

Inleiding

In mijn brief over de Mediabegroting 2004¹ heb ik aangegeven de bezuiniging op de mediabegroting van € 80 miljoen proportioneel te zullen verdelen over de landelijke publieke omroep en de overige voorzieningen. Dit betekent dat ik vanuit de overige voorzieningen € 16 miljoen zal bijdragen aan het totaal van de bezuinigingen. In diezelfde brief heb ik ook aangegeven om naar de omvang en organisatie van het Muziekcentrum van de Omroep (MCO) te willen kijken en met de reorganisatie bij het MCO een financiële ruimte te willen creëren van € 5,5 à 7,5 miljoen. Ik heb aangekondigd naar de taken, de efficiency en de kosten van de Wereldomroep te zullen kijken en daarmee een bezuiniging van € 4,5 à 6,5 miljoen te realiseren. Voorts heb ik nog maatregelen aangekondigd bij het Bedrijfsfonds voor de pers, het NOB en bij andere instellingen die niet rechtstreeks aan de programma's bijdragen. U heeft deze voorstellen in november bij de behandeling van de mediabegroting gesteund. Ik heb de Kamer toegezegd om haar vóór 1 juni a.s. te informeren over mijn besluiten, hetgeen ik bij dezen doe. Gezien de complexiteit van de bezuinigingen bij het MCO zal ik u hierover uitgebreid informeren.

1. Het Muziekcentrum van de Omroep

De omroeporkesten, ondergebracht in de stichting Muziekcentrum van de Omroep, hebben hun eigen plaats binnen het totale Nederlandse orkestenbestel. Het MCO verzorgt een groot deel van de 'levende' klassieke muziekregistraties bij de Nederlandse publieke omroep en presenteert daarbij een bijzonder artistiek programma waar andere orkesten niet aan toe komen. Het budget van het MCO bedraagt ruim € 33 miljoen en maakt onderdeel uit van de mediabegroting.

---

¹ Kamerstuk 2003-2004, 29200 VIII, nr. 78, Tweede Kamer, 14 november 2003

Na de behandeling van de mediabegroting heb ik het MCO en het bestuur van de Publieke Omroep gevraagd een gezamenlijk bezuinigingsplan in te dienen op basis van twee varianten te weten € 5,5 miljoen en € 7,5 miljoen. Het MCO en de Publieke Omroep zijn niet tot een gezamenlijk standpunt gekomen. Zij hebben daarom ieder afzonderlijk een bezuinigingsplan ingediend. Beide plannen, inclusief een eigen variant, heb ik ter advies voorgelegd aan de Raad voor Cultuur. De Raad heeft in een aparte brief naast het advies over de cultuurnota zijn advies gegeven over de bezuinigingsvoorstellen bij het MCO. Nadien heb ik met verschillende instanties waaronder de omroeporkesten, niet-omroeporkesten, de directie van het MCO, de Publieke Omroep overleg gevoerd en is er contact geweest met de gemeente Utrecht over de gevolgen van de bezuinigingen.

Bezuinigingsplannen en advies Raad voor Cultuur

Het plan van het MCO houdt de facto in dat het Radio Symfonie orkest (RSO) wordt opgeheven en het Radio Kamerorkest (RKO) en het Radio Filharmonisch Orkest (RFO) beiden worden versterkt met in totaal 30 fte's. Waar mogelijk zullen daartoe musici van het RSO worden ingezet. De 84 fte's bij het RSO zullen verdwijnen (zie bijlage 1).

De raad van bestuur van de Publieke Omroep geeft de voorkeur aan een variant waarbij een specifiek repertoiregebied, namelijk symfonische muziek, wordt beschermd. Het plan houdt in dat het RKO en het RSO fuseren. Volgens het plan zal dit leiden tot het verdwijnen van ongeveer 40 fte's. De raad van bestuur geeft daarnaast aan de optie van het MCO niet principieel te verwerpen (zie bijlage 2).

Omdat beide voorstellen aan de onderkant van de gestelde bezuinigingsbandbreedte van € 5,5 tot 7,5 miljoen vallen, heb ik de Raad voor Cultuur ook een alternatief voorgelegd. Dit alternatief houdt in dat er € 7,5 miljoen euro bezuinigd wordt door het Radio Symfonie Orkest op te heffen, zonder dat andere omroeporkesten worden versterkt. Ik heb de Raad gevraagd aan te geven hoe, door gebruik te maken van de niet-omroeporkesten, mogelijke hiaten in de programmering op Radio 4 en/of de Nederlandse podia opgevuld kunnen worden. Daarbij heb ik de Raad verzocht de drie varianten te bezien in samenhang met de advisering over het Nederlandse orkestenbestel als geheel en per variant aan te geven:

- hoe een goede programmering van levende klassieke muziek op Radio 4 kan worden gecontinueerd;
- hoe de mogelijke lacunes op de diverse podia kunnen worden opgevangen (zie bijlage 3).

De Raad voor Cultuur heeft zich evenwel in zijn advies beperkt tot de rol van de omroeporkesten ten dienste van de publieke omroep. Daarbij stelt de Raad de vraag centraal, hoe met zo min mogelijk schade aan de MCO-capaciteit, de programmering van levende muziek op met name Radio 4 doorgang kan vinden. De Raad is tevens ingegaan op de kwaliteit van de omroeporkesten en op de rol van de omroeporkesten binnen het orkestenbestel voor met name hun podiumoptredens. De Raad komt tot de conclusie dat het voorstel van de Publieke Omroep het meeste recht doet aan de door de Raad gestelde criteria (zie bijlage 4).

Aan de bezuinigingsvoorstellen verbind ik de volgende conclusies:

Voorstel van de Publieke Omroep

De fusie van RSO een RKO heeft als voordeel dat een symfonie-orkest beschikbaar blijft voor de concertseries en podiumoptredens, in het bijzonder in Utrecht en Amsterdam. De personele inkrimping is het laagste van de verschillende voorstellen. Groot nadeel is dat het RKO als enig zelfstandig kamerorkest in Nederland verdwijnt. Het fusie orkest zou dan zowel als symfonie orkest als kamerorkest moeten functioneren. Een fusieorkest dat twee heren moet dienen blijkt in de praktijk tot grote en langdurige onduidelijkheid te leiden over het behoud en de ontwikkeling van het artistieke profiel. Het relatief grote aanbod van symfonische orkesten in Nederland biedt daarentegen mogelijkheden om de symfonische lacunes in Utrecht en Amsterdam op te vullen, al zullen daarvoor met deze orkesten duidelijke afspraken moeten worden gemaakt over hun inzet en het te spelen repertoire. In de afgelopen maanden heb ik deze mogelijkheid verkend en er vertrouwen in gekregen dat dit mogelijk is.

Het voorstel van de Publieke Omroep levert € 3,5 miljoen euro op, daarnaast zijn additionele besparingen voorgesteld ter grootte van € 2 miljoen. Het voorstel van de Publieke Omroep komt in totaal uit op € 5,5 miljoen en is als bezuiniging aan de onderkant van de bandbreedte.

Voorstel van het MCO

Het voorstel van het MCO heeft als voordeel dat het op korte termijn duidelijkheid geeft. Het RKO behoudt haar karakter als het enige zelfstandige kamerorkest in Nederland. De consequentie van het opheffen van het RSO kan in het totaal van het orkestenbestel worden gezien. Gegeven het relatief grote aanbod van symfonische muziek(voorzieningen) kan het verlies van het RSO door de andere orkesten in beginsel worden opgevangen. Het RKO en RFO worden in dit voorstel versterkt met € 2,1 miljoen tot twee orkesten die elkaar aanvullen. Het voordeel hiervan is dat de inzetbaarheid van beide orkesten wordt vergroot. Daardoor kunnen deze orkesten mede worden ingezet voor het opvullen van lacunes op de podia die door de opheffing van het RSO ontstaan.

In haar bezuinigingsvoorstel heeft het MCO rekening gehouden met het oplossen van problemen die niet thuis horen in het financiële kader van de bezuinigingen. In het voorstel staat dan ook een bedrag van € 3,9 miljoen gepresenteerd. Het bezuinigingsbedrag bij het MCO bedraagt feitelijk € 5,8 miljoen. Overigens is ook een besparing van € 5,8 miljoen aan de onderkant van de bandbreedte.

Advies Raad voor Cultuur

De Raad constateert dat de kwaliteit van het uitvoeringsniveau van de omroeporkesten erg hoog is. Ik onderschrijf dit standpunt: de kwaliteit van de verschillende orkesten staat voor mij niet ter discussie. De Raad heeft een ander uitgangspunt genomen ten aanzien van de programmering van Radio 4 door met name naar de inzet van de omroeporkesten te kijken. Daarbij heeft de Raad mijns inziens te weinig gekeken naar het totale muziekbestel in Nederland. Hij ziet grote problemen die op het terrein van de symfonische muziek ontstaan *in relatie tot* de Publieke Omroep als het RSO wordt opgeheven. Daarbij wijst de Raad erop dat er geen middelen beschikbaar zouden zijn voor de programmering van niet-omroeporkesten en wijst daarom deze mogelijkheid geheel van de hand.

Bij de passage over de podia spreekt de Raad echter als oordeel uit dat bij alle bezuinigingsvarianten

vaker dan tot nu toe ook niet-omroeporkesten ingezet moeten worden en wijst daarbij op de noodzaak van extra financiële middelen.

De Raad sluit aan bij het voorstel van de Publieke Omroep om een efficiëntie onderzoek uit te laten voeren binnen het MCO.

Bezuinigingen

Ik betreur dat er geen eensluitend voorstel is gekomen van de Publieke Omroep en de directie van het MCO en dat ik van beide partijen een afzonderlijk voorstel heb ontvangen. Uit de gesprekken met de verschillende partijen blijkt dat er vele tegengestelde meningen zijn over de MCO-orkesten. Daarom ben ik zelf genooddaakt een heldere keuze te maken en om een beslissing nemen over de hoogte en ook over de wijze van bezuinigen. Deze beslissing zal, gezien de verschillende opvattingen, niet voor alle partijen bevredigend zijn.

Als staatssecretaris ben ik verantwoordelijk voor het totale orkestenbestel. De bezuinigingen bij het MCO heb ik dan ook vanuit dit gegeven bezien. Ik neem daarbij de artistiek inhoudelijke afwegingen (waaronder de pluriformiteit van het totale muziekaanbod) als uitgangspunt. De luisteraar op podia, radio en televisie moet uiteindelijk zo min mogelijk schade ondervinden van de bezuinigingen. Binnen dat kader dient ook een oplossing voor de symfonische behoefte van de publieke omroep te worden gevonden.

De bezuiniging bevindt zich allereerst in een spanningsveld van artistiek inhoudelijke afwegingen, de hoogte van de bezuiniging en de vermindering van het aantal arbeidsplaatsen. De voorstellen van het MCO en de Publieke Omroep alsook het advies van de Raad van Cultuur geven hier ook blijk van.

Alle voors en tegens als hierboven verwoord afwegende, heb ik de beslissing genomen om het RSO op te heffen en tegelijk een versterking cq uitbreiding te realiseren van het RKO en het RFO. Daarmee is een bezuiniging gemoeid van € 6.5 miljoen. Ik kom in globale termen als volgt tot dit bedrag: Het opheffen van het RSO betekent een besparing van € 7 miljoen op de begroting van het MCO 2004.² Daarnaast noemt het MCO zelf nog mogelijke bezuinigingen op het terrein van naburige rechten, techniek en interne taakstelling tot een bedrag van € 500.000. De totale besparing binnen het MCO bedraagt dan € 7,5 miljoen. Van dit bedrag stel ik voor de gevraagde versterking cq uitbreiding van het RFO en RKO € 1 miljoen beschikbaar. De totale bezuiniging is aldus € 6.5 miljoen.

In dit voorstel is het cruciaal dat een volwaardig repertoire ten behoeve van de levende muziek op Radio 4 mogelijk blijft. Ik heb daarom bekeken of aan de symfonische behoefte van de omroepen en het publiek ook op een andere wijze kan worden voldaan en constateer dat uit het symfonische aanbod van niet-omroeporkesten voldoende capaciteit gevonden kan worden om in combinatie met de overblijvende MCO orkesten een artistiek hoogwaardige programmering te kunnen maken. Dit betekent concreet dat het mogelijk moet zijn om de concertseries van de Publieke Omroep te continueren.

---

² Volgens de begroting van het MCO bedraagt het gewenste budget 2004 van het RSO € 7,4 miljoen. Met het gewenste budget is gerekend in de voorstellen van het MCO en de PO. Het toe te kennen budget 2004 voor het RSO bedraagt echter € 7 miljoen.

Bij de uitwerking van de bezuiniging wil ik zoveel mogelijk rekening houden met de bezwaren en wensen van de partijen die liever een andere uitkomst hadden gezien. Ik wil daar als volgt op reageren:

Flexibiliteit orkesten

Uit de gesprekken bleek dat de omroepverenigingen de omroeporkesten graag flexibeler zien voor wat betreft hun bezetting. Binnen het MCO wordt dit nu deels belemmerd doordat de orkesten van het MCO te zelfstandige entiteiten zijn. Dit heeft, naast cultuuraspecten, tot gevolg dat er extra betaald moet worden indien een musicus in een ander omroeporkest speelt dan in zijn eigen omroeporkest. Voor zover het ene orkest versterking nodig heeft bij de uitvoering van bepaald repertoire zal dan ook eerst bekeken moeten worden of dit vanuit de musici van het andere orkest kan worden gerealiseerd. Ik wil dat het MCO zich als één organisatie ontwikkelt zodat een flexibele inzet van musici wordt mogelijk gemaakt.

Programmabudget en inhuur niet-omroeporkesten

Door het wegvallen van het RSO bespaart de Publieke Omroep op kosten zoals de inhuur van solisten en incidentele versterking van het RSO. Omdat in mijn voorstel ook het RKO en het RFO structureel worden versterkt, zal de Publieke Omroep ook op de incidentele versterkingskosten van deze orkesten kunnen besparen. Binnen het programmabudget van Radio 4 ontstaat dan financiële ruimte die door de Publieke Omroep kan worden ingezet voor de extra kosten die verband houden met het inschakelen van niet-omroeporkesten.

Artistieke aansturing

De artistiek leider van het MCO en de levende muziek op Radio 4 is verantwoordelijk voor de Matinee en de concertseries van de omroepverenigingen. Dit komt de kwaliteit van de programmering Radio 4 en het repertoire van het MCO zeer ten goede. Door het wegvallen van de optredens van het RSO zullen ook niet-omroeporkesten meer ingezet moeten worden. Om een duidelijke artistieke aansturing te behouden dient de programmering van niet-omroeporkesten binnen Radio 4, in goed overleg met de betrokken orkesten, in handen van de artistiek leider te zijn.

Benodigde capaciteit

Het capaciteitsvraagstuk na het wegvallen van het RSO lijkt mij als volgt op te lossen.

De versterking van het RKO en RFO betekent dat deze orkesten beter en ook vaker ingezet kunnen worden. De MCO orkesten spelen het meeste repertoire slechts één keer. Door een groter deel van het repertoire te herhalen zou meer capaciteit gecreëerd kunnen worden. Het Nederlands Philharmonisch Orkest heeft aangegeven desgevraagd binnen zijn symfonieorkest en kamerorkest nog voldoende capaciteit te hebben om een deel van de producties van het RSO op te vangen. Zo ook hebben Holland Symfonia en het Nederlands Philharmonisch Orkest aangegeven capaciteit te hebben voor producties in het segment voor avontuurlijke programmering. Dergelijke producties kunnen eveneens gebruikt worden voor uitzending op de radio.

Vredenburg

Het wegvallen van het RSO in Vredenburg betekent dat zo'n 20 tot 25 optredens moeten worden ingevuld door andere orkesten. Aangezien met de programmering van niet-omroeporkesten binnen de verenigingseries ook extra podiumkosten zijn gemoeid, wil ik onderzoeken of het noodzakelijk en mogelijk is om de artistiek leider een gericht budget mee te geven, zodat dergelijke optredens bij podia zoals Vredenburg gerealiseerd kunnen worden. Daarbij dient op een passende wijze in de leemte die in Vredenburg ontstaat te worden voorzien.

Sociaal plan

Bij opheffing van het RSO zullen 84 fte's musici en 14 fte's ondersteuning verdwijnen. Door de versterking cq uitbreiding van het RKO en het RFO kan een aantal musici een andere werkplek krijgen. Binnen alledrie de klassieke orkesten moet gekeken worden welke ruimte gecreëerd kan worden met natuurlijk verloop. Deze arbeidsplaatsen moeten bij voorkeur ingevuld worden met musici van binnen het MCO. Voor de musici en ondersteuning die niet binnen het MCO of bij een ander orkest een werkplek kunnen vinden, zal een sociaal plan worden opgesteld. Evenals voor 2004 zal ook in 2005 een regeling worden opgesteld waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de reorganisatiekosten. Deze regeling wordt gefinancierd uit de Algemene Omroepreserve.

Onderzoek efficiëntie en overige bezuinigingen

De Publieke Omroep is van mening dat binnen het MCO meer bezuinigd kan worden dan door de directie van het MCO is berekend. De Publieke Omroep stelt daartoe een extern onderzoek voor. De Raad voor Cultuur heeft eveneens gewezen op een dergelijk onderzoek. Ik acht een onafhankelijk onderzoek naar de efficiëntie en besparingsmogelijkheden binnen het MCO nuttig en neem dit advies van de Publieke Omroep en de Raad voor Cultuur over. De besparingen die uit dit onderzoek naar voren komen, kunnen worden geherinvesteerd binnen het MCO ter verdere versterking van de orkesten zoals door de directie van het MCO is voorgesteld.

Tempo bezuinigingen

Naast het uiteindelijk te bezuinigen bedrag in 2007 van € 6,5 miljoen dient ook rekening te worden gehouden met de realisatie van de bezuiniging in de tussenliggende periode. Het MCO krijgt daarbij enige ruimte om de opgelegde bezuinigingen geleidelijk op te vangen. Het MCO zal in 2005 een bedrag van € 4,5 miljoen moeten bezuinigen en in 2006 € 5,4 miljoen. Hierbij speelt wel de problematiek van nog lopende concertverplichtingen in 2005. Deze worden door mij aangemerkt als frictiekosten. Dit betekent dat deze kosten, bestaande uit de compensatie van loonkosten dan wel de afkoop van lopende contractuele verplichtingen, kunnen worden betrokken bij de regeling reorganisatiekosten.

2. Radio Nederland Wereldomroep

De Wereldomroep heeft een eigen plaats binnen het publieke omroepbestel en vervult tot dusverre, kort gezegd, een driedelige taak: het informeren van Nederlandstaligen in het buitenland, het verspreiden van een realistisch beeld over Nederland in het buitenland en het verstrekken van onafhankelijke informatie in landen met een informatie-achterstand. Het budget van de Wereldomroep

bedraagt ca € 44,3 miljoen (2004) en maakt onderdeel uit van de mediabegroting.

In mijn brief over de Mediabegroting 2004 heb ik het voornemen geuit om de Wereldomroep een taakstelling op te leggen van € 4,5 – 6,5 miljoen.³

Tijdens de behandeling van die mediabegroting heeft de Kamer de motie-Van Nieuwenhoven aanvaard die mij verzocht overleg te voeren met de departementen van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken en op basis daarvan een nieuw voorstel te doen voor het budget van de Wereldomroep vanaf 2005.⁴

Bij brief van 17 maart 2004 heb ik de Kamer geïnformeerd over de uitkomst van bedoeld overleg: geen van beide departementen was bereid financiële middelen voor de Wereldomroep beschikbaar te stellen, aangezien zij die activiteiten niet tot hun kerntaken rekenen.⁵ Er restte mij derhalve geen andere keus dan mijn voorgenomen taakstelling te handhaven en de Wereldomroep te vragen om een bezuinigingsplan aan mij voor te leggen.

Bij brief van 19 mei jl. (bijlage 5) heeft de Wereldomroep aan mijn verzoek gehoor gegeven. In het bezuinigingsplan wijst men op de reeds in 2004 gerealiseerde bezuiniging van € 2,3 miljoen en kondigt men aan door verregaande samenwerking met BBC World Service en Deutsche Welle en door verdere besparingen bij NOZEMA te willen komen tot een bezuiniging op distributiekosten van ca. € 1 miljoen in 2005 en nogmaals ca € 1 miljoen in 2006. In 2007 zal nog eens ruim € 1 miljoen bezuinigd moeten worden, waarbij de Wereldomroep opmerkt dat zulks tot fors ingrijpen in de organisatie zal leiden waarbij de journalistieke kernactiviteiten niet langer buiten schot kunnen blijven. In totaal komt de Wereldomroep hiermee op een bezuiniging van € 5,5 miljoen per 2007.

Wat die kernactiviteiten betreft: in mijn brief inzake de Mediabegroting-2004 heb ik al aangegeven dat ik een zekere weging van de drie eerdergenoemde taken van de Wereldomroep gewenst acht. Mijn prioriteiten liggen bij het informeren van Nederlandstaligen in het buitenland en het verstrekken van onafhankelijke informatie in landen met een informatie-achterstand.

De door de Wereldomroep beoogde bezuinigingen op de distributiekosten in 2005 en 2006 gaan niet ten koste van de programmering, hetgeen op zichzelf tot tevredenheid stemt. Over de invulling van de bezuiniging in 2007 zal ik nog nader met de Wereldomroep in overleg treden.

Bezuinigingen

Mede op basis van het voorstel van de Wereldomroep heb ik besloten om een bezuiniging van € 5,5 miljoen op te leggen, waarvan 60% in 2005 dient te worden gerealiseerd (€ 3,3 miljoen), 80% in 2006 (€ 4,4 miljoen) en het volledige bedrag van € 5,5 miljoen in 2007. In deze taakstelling neem ik de bezuiniging mee die de Wereldomroep in 2004 heeft gerealiseerd (€ 2,3 miljoen). Dit betekent dat de Wereldomroep in 2005 nog € 1 miljoen extra moet bezuinigen, in 2006 nog € 1,1 miljoen extra en in 2007 nog eens € 1,1 miljoen extra.

---

³ TK 2003-2004, 29 200 VIII, nr. 78.

⁴ TK 2003-2004, 29 200 VIII, nr. 84.

⁵ TK 2003-2004, 29 200 VIII, nr. 127.

3. Overige maatregelen

Vanaf 2004 heb ik afgezien van een structurele dotatie aan het Bedrijfsfonds voor de pers ter grootte van € 2,3 miljoen. Daarnaast heb ik bij de begroting Beheertaken 2004 van het NOB een korting doorgevoerd van ca. € 1 miljoen.

Tenslotte heb ik, zoals ik in mijn begrotingsbrief 2004 al had aangekondigd, alle organisaties die niet rechtstreeks bijdragen aan de programma's laten weten dat ik met ingang van 2005 de begroting met 5% zal korten. Het gaat hier om het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, het Commissariaat voor de Media, en de OLON. Over de gevolgen zal ik met deze instellingen bij de begrotingsvoorbereiding 2005 nog nader van gedachten wisselen.

Samen met de maatregelen bij het MCO en de Wereldomroep zorgen deze overige maatregelen ervoor dat ik het benodigde bedrag van € 16 miljoen aan bezuinigingen per 2007 zal realiseren.

Om bestuurlijke redenen zal ik het definitieve besluit voor 1 juli as. aan de Wereldomroep en het MCO kenbaar zal maken.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(mr. Medy C. van der Laan)

«Organisatie»

«Afdeling»

T.a.v. «Voorletters» «Achternaam»

«Adres»

«Postcode» «Woonplaats»

Den Haag

Ons kenmerk

MLB/FTZ/2004

Onderwerp

Bezuinigingen MCO

XXXXXX,